

Tips voor virtueel vergaderen

Verslag van de Raad
op Zaterdag van
17 april 2021

Tip 1

Organiseer de stilte

In een virtuele vergadering moet je je veel meer concentreren dan in een vergadering waar je fysiek bijeenkomt. Je raakt veel sneller afgeleid — zeker door dingen die in je directe nabijheid gebeuren. Een huisgenoot die koffie pakt, de tv, maar bijvoorbeeld ook een *mention* op je telefoon zorgen direct dat je de vergadering minder goed volgt.

Zorg daarom voor rust in je eigen omgeving. Sluit je mail- en andere berichtenprogramma's. Gebruik de niet-storen functie op je telefoon. Misschien gebruik je deze ook om in contact te blijven met je fractiegenoten (bijvoorbeeld via een appgroep) maar zorg er dan wél voor dat andere programma's je niet afleiden. Het blijven opletten is al moeilijk genoeg.

Tip 2

Spreek langzaam en gedragen

Het gebrek aan focus geldt niet alleen voor jou, maar ook voor de andere deelnemers. Voor hen is het ook moeilijk om op jón te letten. Zorg er daarom voor dat je goed in beeld bent. Tips daarvoor vind je in het Handboek Virtueel vergaderen voor volksvertegenwoordigers.

Hou er ook rekening mee dat je minder goed bent te verstaan. In een zaal produceer je al gauw een aardig volume, wanneer je stem uit een computerspeakertje komt is dat toch anders. Het betekent dat je langzamer moet spreken dan normaal. Niet veel, de meeste mensen spreken zo'n 120 tot 130 woorden per minuut. In een virtuele vergadering zou je niet sneller dan 100 tot 110 woorden per minuut uit moeten spreken.

Omdat je stem anders klinkt, vraagt het ook dat klemtonen meer benadrukt moeten worden. Het is misschien een beetje vergelijkbaar zoals acteurs op het toneel spreken. Met hun stem proberen ze, net als jij in de vergadering, emoties over te brengen. Op een grotere afstand zijn de verschillen in toonhoogte en spreekvolume echter moeilijker waar te nemen, net als via de toch minder goede geluidswaergave van een videovergaderprogramma. Je zult dus je klemtonen en je intonatie wat meer moeten benadrukken.

Dat voelt vast onwennig. Je hebt al snel het idee dat je aan het overdrijven bent (en eigenlijk is dat ook zo). Zeker wanneer je in een lege kamer tegen je computer zit te praten. Bedenk daarom goed dat je dit doet om het *waarom* van je raadsbijdrage goed over te kunnen brengen.

Bekijk de tipvideo [Spreek expressief](#) op het Youtube-kanaal van het Periklesinstituut.

Tip 3

Gebruik affectief taalgebruik

Voor de meeste vergaderingen is het niet echt nodig dat je een spreektekst voorbereidt. Maar de manier van communiceren, spreken in de raadzaal voor een publiek, is een manier die je gewend bent.

Spreeken in een virtuele vergadering lijkt er misschien op, maar is toch anders. Voor jou, omdat je niets mee krijgt van het publiek, en ook niet van de sfeer en dynamiek van een groep. Ook voor jouw toehoorders is het anders. Ze zien je nooit helemaal, waardoor je lichaamstaal niet goed overkomt. Daarnaast maak je gewoonweg minder indruk op sprekers. In de zaal sta je misschien achter een spreekgestoelte en heb je van iedereen de aandacht. In een virtuele vergadering ben je een van de 11 andere postzegels op het scherm.

In die omstandigheden is het moeilijker om vooral je emoties – je boosheid of passie – over te brengen. Daar zul je je best voor moeten doen. Voor een deel doe je dat door je intonatie te benadrukken (dat las je al bij de vorige tip) maar ook in je woordkeus kun er rekening mee houden. Kies vaker voor woorden waarmee je gevoelens kan overbrengen. Het synoniemenwoordenboek kan je hierbij helpen. Je vindt daar woorden die bijna het zelfde betekenen, zonder dat je meteen overdrijft. Ben je niet gerust? Zeg eens dat je het ‘zorgwekkend’ vindt. Draagt het beleid wat u

betreft bij aan de levendigheid? Zeg eens dat het de 'vitaliteit bevordert'.
Speel er eens een beetje mee.

Tip 4

Kijk in de camera

Om een goed punt te maken, maak je het liefst oogcontact. Ook in de zaal zoek je vaak genoeg de andere leden even op (en is het ergerlijk wanneer een andere spreker alleen maar naar zijn of haar spreekpapier of iPad kijkt). Met oogcontact laat je zien dat je geïnteresseerd bent in je toehoorders.

Een van de grootste beperkingen van videovergaderen is toch wel dat het onmogelijk is om dat oogcontact te maken. Als je naar de deelnemers kijkt, zijn je ogen op je scherm gericht. De anderen zien dat ook; je kijkt hen niet aan.

Om toch dat oogcontact te maken, kijk je dus niet naar het scherm, maar recht in de camera. Het nadeel is dat je de andere deelnemers dan niet ziet. Je bent dan in dezelfde positie als een verslaggever of een nieuwslezer. Die moeten om oogcontact met de kijker te maken rechtstreeks in de lens staren. Ook voor hen is het onwennig om zo zonder zicht op gezichten een verhaal te houden. Maar de voordelen zijn evident: je komt beter, persoonlijker en overtuigender over wanneer je tijdens je betoog recht in de camera kijkt.

Tip 5 Verberg jezelf

Mensen zijn soms hele voorspelbare wezens. Noem hun naam, en ze zullen er onbewust direct de aandacht voor hebben. Probeer het maar eens. Ook al zit iedereen tijdens een vergadering naar z'n iPad te turen, ze veren op wanneer je ze bij hun naam aanspreekt.

Met plaatjes van jezelf werkt het ook zo, niet heel veel anders dan hoe honden en vogels gebiologeerd naar een spiegel kunnen staren. Onze veel meer ontwikkelde menselijke hersenen zijn op dit punt niet veel beter. Tijdens een videovergadering zal je steeds afgeleid raken van je eigen beeld. Je doet je haar nog eens goed, zet een kopje uit beeld en ineens valt dat beginnende pukkeltje op. En joeps, je let niet meer op de vergadering.

De meeste videovergaderprogramma's hebben de mogelijkheid om je eigen beeld te verbergen: *hide self view*. Gebruik het maar. Het maakt het makkelijker om je op de anderen in de vergadering te concentreren. Hou er wel rekening mee, dat anderen jou nog wél kunnen zien. Blijf van je neus! Niet uitgebreid gaan zitten gapen. En lik niet een druppel van je koffiekopje.

Tip 6

Bespreek samen de techniek

Een goede vergadering is een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Samen zorg je voor een afweging die leidt tot een inzichtelijk en invoelbaar raadsbesluit. Je leest er meer over in het Handboek Virtueel vergaderen voor volksvertegenwoordigers en het essay De staat van het debat. Je vindt beide publicaties in bibliotheek op de site van het Periklesinstituut.

Eigenlijk behoort het goed kunnen omgaan met de techniek ook bij die gezamenlijke verantwoordelijkheid. Als ieder raadslid de techniek beheerst, heeft dat een positieve werking op de kwaliteit van de vergaderingen — en dus op de kwaliteit van de besluitvorming.

Bespreek daarom regelmatig of iedereen de techniek beheerst en geef elkaar zondig tips. Hetzelfde geldt voor de procedures bij die bij de virtuele vergadering horen: hoe je je meldt voor een interruptie, het indienen van moties, hoe overleg tijdens schorsingen te organiseren enzovoorts. Het beste maak je direct na de vergadering even een rondje. Met de *livestream* uit kun je zo de belangrijkste punten – wat ging goed, wat blijft moeilijk – noteren om ze later te verbeteren. Vraag je griffier hier een trekkende rol in te nemen.

Tip 7

Laat alle camera's aan (behalve van het college)

De gemeenteraad is het hoogste orgaan van de gemeente. Samen zijn de leden verantwoordelijk voor de begroting en de kaders van het beleid. Het is dus ook belangrijk dat de leden te zien zijn. Spreek dan ook af dat alle leden hun camera aan laten tijdens de vergadering. Iedereen laat zo z'n betrokkenheid zien, wat uiteraard ook een mooi beeld is voor de meekijkende inwoners. Daarnaast is het voor de gene die spreekt ook veel fijner om direct te zien dat de mensen voor wie zijn verhaal bedoeld is, ook te zien zijn.

Nu laat de vergadersoftware het meestal niet toe dat alle leden in beeld blijven. Meestal is er maar plaats voor 12 of 15 personen. Reden te meer om zuinig om te gaan met de schaarse beeldruimte. Spreek daarom af dat de wethouders hun camera uitlaten, tenzij ze namens het college het woord voeren natuurlijk. Ook vanuit duaal oogpunt (de raadsvergadering is een vergadering van de raad) is het logisch om de schaarse ruimte op ieders beeldscherm voor te behouden aan de raadsleden.

Tip 8

Houdt interrupties en reacties gescheiden

Voor sommige vergaderaars is het lekker om meteen te zeggen wat in je opkomt. Vooral in de Tweede Kamer lijkt dit soms de mores te zijn — en lijkt het wel alsof leden bij iedere oprisping bij de interruptie microfoon staan.

De overzichtelijkheid van de vergadering komt dat niet ten goede. Zeker niet in een virtuele vergadering, waar de aandachtsspanne sowieso al lager ligt en alles sneller lijkt te gaan. Niet voor niets heeft menig gemeenteraad afgesproken om spaarzaam met interrupties om te gaan.

Toch is een kwalitatieve afspraak niet nodig en misschien zelf onfunctioneel. Interrupties hebben namelijk een functie. Een goede interruptie is een vraag aan de spreker, zodat deze de kans krijgt om zijn standpunt of de onderbouwing ervan te verduidelijken. Dat is belangrijk, want hoe beter je iemands betoog begrijpt, hoe makkelijker het is om het er mee oneens te zijn. En daar gaat het raadsdebat tenslotte over.

Dat vraagt dus dat een interruptie precies dat is: een vraag aan de spreker, waarmee deze wordt uitgedaagd zijn betoog te verduidelijken. Helaas zijn de meeste interrupties meer een ‘termijn 2a’, waar iemand met een lange inleiding uitlegt wat hij vindt, misschien afgesloten met een ‘vindt u ook niet’ of ‘wilt u daar eens op reageren’.

Deze interrupties zijn in een fysieke vergadering al ingewikkeld, in een virtuele vergadering zijn ze al helemaal storend. Spreek daarom af dat interrupties slechts die korte, verduidelijkende vraag zijn — met een zinnetje als inleiding om aan te wijzen waar de vraag precies betrekking op heeft.

Aangezien de dynamiek van een virtuele vergadering het niet toe laat dat je meteen het woord krijgt, is het handig om je interruptie te noteren. Je kunt daarvoor gebruik maken van het Interruptieschema.

Persoon/fractie

Opmerking

Kwestie

Parafrase

Vraag

The form is a yellow rectangle with a brown border. It is divided into four horizontal sections by dashed lines. The sections are labeled on the left: 'Persoon/fractie', 'Opmerking', 'Kwestie', and 'Parafrase'. Below the 'Parafrase' section is another section labeled 'Vraag'.

Tip 9

Bel eens een collega

Politiek bedrijven in een democratie betekent steeds weer in gesprek gaan met mensen waar je het mee oneens bent. Misschien zelfs fundamenteel. Maar juist door deze meningsverschillen te bespreken, kan de raad een besluit nemen waar alle voors en tegens in afgewogen zijn.

Voor raadsleden is het geen nieuws. Je kunt het best met elkaar van mening verschillen als je elkaar, als persoon, respecteert. Het hoort bij het bedrijven van democratie dat ieder lid van de raad de veilige omgeving voelt om te zeggen wat hij of zij denkt of vindt, zonder het idee daar persoonlijk op aangekeken te worden. Het vraagt een... kameraadschappelijkheid. Eentje die niet altijd in de raadsvergadering zelf wordt opgebouwd, maar die wel in de wandelgangen, bij de koffie vooraf en de borrel na 'op de agenda staat'.

Het is dus ook niet gek dat de wandelgangen en raadsborrels terdege worden gemist, nu het fysiek bijeenkomen geen verstandige optie is. Raadsleden geven aan het 'sociale aspect' van het raadswerk te missen en het daardoor 'minder leuk' te vinden.

Nu de agenda het sociale aspect niet vanzelf agendeert, zul je het dus zelf moeten doen. Bel eens een raadscollega. Van een andere fractie, en ook geen woordvoerder op het zelfde onderwerp. En praat eens bij zonder het over de actuele politiek van de volgende raadsvergadering te hebben. Of

maak samen een ommetje door de gemeente. Of haal ergens koffie. Zijn er andere hondenliefhebbers in de raad? Laat de honden samen uit. Hoe dan ook: investeer in de zachte kant van het raadswerk, voordat de politiek erdoor verhard.

Waarom virtueel vergaderen zoveel vermoeiender is? Bekijk de [tipvideo](#) op het Youtube-kanaal van het Periklesinstituut.

Met de Tijdelijke wet digitale beraadslaging en besluitvorming wordt het gemeenteraden, Provinciale Staten en de algemeen besturen van waterschappen mogelijk gemaakt hun vergaderingen te voeren in een virtuele omgeving. Dit stelt deze organen voor technische uitdagingen, maar ook programmatische. Het vergaderen in een virtuele omgeving, ofwel het virtueel vergaderen, vraagt nieuwe vaardigheden en nieuwe regels.

Als vervolg op het Handboek Virtueel vergaderen voor volksvertegenwoordigers stelde het Periklesinstituut deze tips samen. De tips zijn besproken tijdens het door VNG georganiseerde Raad op Zaterdag.

Wil je meer weten over hoe beter virtueel te vergaderen en beter politieke besluiten te nemen in een virtuele omgeving? Kijk op www.periklesinstituut.nl/virtueelvergaderen voor meer tips.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, geluidsband, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de uitgever.